

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-08-10

HSN 1207-0847

Handläggare:

Gunnel Blomgren

Birger Forsberg

Yttrande över remiss från Socialdepartementet - Gör det enklare! (SOU 2012:33) – Slutbetänkande från statens vård- och omsorgsutredning

Ärendebeskrivning

Stockholms läns landsting har ombetts att komma med synpunkter på utredningen om översyn av den statliga verksamheten inom vård- och omsorgssystemet (SOU 2012:33) Gör det enklare! Landstingsstyrelsen har begärt att Hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över remissen.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2012-08-10

Gör det enklare! (SOU 2012:33), Sammanfattning

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till Socialdepartementet överlämna förvaltningens förslag till yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Socialdepartementet har låtit utreda den nuvarande statliga strukturen inom vård- och omsorgssektorn i syfte att lägga en ny grund för statens arbete med kunskapsstöd, styrning, reglering och tillsyn av sektorn. Utredningens slutsatser har presenterats i slutbetänkandet Gör det enklare! samt i två kompletterande delbetänkanden. Socialdepartementet har nu genom remissförfarande bett om synpunkter på förslaget.

I betänkandet framgår att ett behov av förändring inom sektorn föreligger och att detta kräver ett samarbete på nationell nivå vad gäller vård och omsorg på lika villkor samt stöd till patienters och brukares inflytande,

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-08-10

kvalitetsutveckling, IT-samordning, kunskapsstyrning, prioriteringar och ledarskap. Vidare aktualiseras att det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet behöver få större genomslag i den praktiska vården och omsorgen. Förändringar krävs i den nuvarande grundstrukturen för att utveckla samspelet mellan den nationella, regionala och lokala nivån.

Utredningen bedömer att utmaningarna inom vård- och omsorgssektorn medför ett behov av förändringar under de kommande åren. Allt fler frågor kommer att kräva samarbete på nationell nivå. Utredningen föreslår att en fokusering på statlig nivå sker på fyra huvuduppgifter: Kunskapsstöd, Reglering och tillsyn, Infrastruktur för IT och kommunikation samt Långsiktig strategisk styrning. Förslaget ska ge en långsiktigt hållbar statlig struktur som kan svara mot verksamheternas behov och efterfrågan. Utredningen föreslår därför en ny myndighetsstruktur med fyra myndigheter som bygger på ovannämnda fyra huvuduppgifter.

- *Kunskapsmyndigheten för hälsa, vård och omsorg.* En kunskapsmyndighet som har samlat ansvar för alla typer av kunskapsstöd till vården och omsorgen samt ska vara normerande. Här föreslår utredningen också ett vidareutvecklat samarbete med verksamheterna och huvudmännen.
- *Inspektionen för hälsa vård och omsorg.* En inspektionsmyndighet som har samlat ansvar för tillstånd, legitimationer, godkännanden och tillsyn. Denna myndighet ges större resurser för tillsyn än vad som finns i dagens myndigheter. Ett särskilt förslag har tagits fram för etablering av denna myndighet (DS 2012:20 Inspektionen för vård och omsorg – en ny effektiv tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård och socialtjänst)
- *Infrastrukturmyndigheten för hälsa, vård och omsorg.* En myndighet som tillsammans med övriga aktörer förvaltar och utvecklar sektorns IT- och kommunikationslösningar. Ett särskilt förslag har tagits fram för etablering av denna myndighet (DS 2012:21 Ny myndighet för infrastrukturfrågor för vård och apotek)
- *Myndigheten för välfärdsstrategi.* En myndighet som följer den övergripande utvecklingen av hälsa, funktionshindersfrågor, vård och omsorg - och därigenom stärker statens förutsättningar för strategisk styrning.

Det förordas att huvudkontoren för de fyra myndigheterna samlokaliseras till samma ort för bra samverkan. Några av myndigheterna behöver ha regionala organisationer. Detta gäller främst inspektionsmyndigheten. Regeringen har beslutat att gå vidare med att skapa två av de nya myndigheterna, *Inspektionen för vård och omsorg* och *Myndigheten för apoteks- och vårdinfrastruktur*. Enligt förslaget från utredningen ska den nya myndighetsstrukturen träda ikraft den 1 januari 2014.

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-08-10

Konsekvensen av förslaget är att följande myndigheter inom vård och omsorgssektorn läggs ner:

- Socialstyrelsen
- Läkemedelsverket
- Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
- Statens beredning för medicinsk utvärdering
- Statens folkhälsoinstitut
- Smittskyddsinstitutet
- Myndigheten för vårdanalys
- Myndigheten för handikappolitisk samordning
- Myndigheten för internationella adoptionsfrågor
- Statens medicinsk-etiska råd

Dessutom föreslås nedläggning av föreningen Hjälpmiddelsinstitutet samt det statliga bolaget Apotekens service AB.

Utredningen föreslår vidare att särslagstiftningen om läkemedelskommittéer avskaffas, för att underlätta att alla kompetensområden som är relevanta för förebyggande och behandling integreras i kunskapsstyrningen.

Förvaltningens synpunkter

Synpunkter på förslagen om en ny tillsynsmyndighet och infrastruktursmyndighet hanteras separat i ärenden HSN 1207-0848 och HSN 1207-0849. Fokus i detta tjänsteutlåtande ligger därför på övriga delar av förslaget i utredningen Gör det enklare!

Stockholms läns landsting ställer sig positivt till de föreslagna förändringarna, särskilt som de är ett svar på utredningens huvuduppdrag hur staten, genom sina myndigheter, ska verka för ett långsiktigt hållbart vård- och omsorgssystem med fokus på hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser i syfte att främja hälsa och minska ohälsa och framtida vårdbehov samt ger huvudmännen förutsättningar att åstadkomma en jämlik vård och omsorg i hela landet.

Stockholms läns landsting instämmer i utredningens diskussion kring att statens roll bland annat är att ge förutsättningar så att patienternas inflytande och ställning i vården och omsorgen stärks. Detta görs t ex genom lagstiftning om målen för all vård och omsorg i Sverige (sid 95).

Utredningen lägger en ambitiös tidplan för genomförandet. Den kommer att ställa höga krav på nuvarande myndigheters effektivitet och servicenivå under omställningsfasen, inte minst i samspelet mellan den nationella, regionala och lokala nivån. Stockholms läns landsting vill särskilt betona vikten av en väl fungerande tillsyn även under arbetet med den förändrade

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-08-10

myndighetsstrukturen. För att möjliggöra denna tidplan och att arbetet fungerar även under omställningen föreslås på sid 222 i utredningen att en Omvandlingsledare tillsätts. Detta är ett förslag som Stockholms läns landsting är mycket positiva till.

Kunskapsmyndigheten för hälsa, vård och omsorg

Stockholms läns landsting är positiva till inrättandet av Kunskapsmyndigheten för hälsa, vård och omsorg men det är viktigt att dess arbete bygger på ett vidareutvecklat samarbete med huvudmän och genomförare. Ett viktigt mål bör vara att skapa mer användarvänlig, och därmed effektivare, kunskapsstyrning genom vetenskapliga underlag, expertbedömningar, rekommendationer och riktlinjer. Det krävs att den nya myndigheten arbetar med en helhetssyn med prioriteringsbeslut, utbildning och forskning i vårdsektorn, smittskydd, läkemedel, samordning av frågor som rör alkohol, narkotika, tobak och dopning, samt föreskrifter inom vård- och omsorgssektorn.

Det är angeläget att kunskapsarbetet inom vård- och omsorgssektorn även fortsättningsvis utvecklas i nära samverkan mellan staten och kommuner/landsting. Flera landsting, inklusive Stockholms läns landsting, har betydande resurser avsatta för framtagning av nya kunskaper och underlag för hälsans och hälso- och sjukvårdens utveckling. Det är angeläget att nyvunna kunskaper som genereras av olika aktörer får komma alla till del. Ett kontinuerligt stöd för systematiskt förbättringsarbete är en förutsättning för lärande organisationer.

Stockholms läns landsting anser att det är angeläget att ta tillvara det utvecklingsarbete som pågår inom nationella nätverk för kunskapsstöd, analyser och systematisk förbättring inom hälso- och sjukvården, vid genomförandet av förslagen i slutbetänkandet. Stockholms läns landsting tar ett stort ansvar i ett flertal av dessa nätverk.

Värdet av att upprätthålla och utveckla en god infrastruktur för innovation, där myndigheternas verksamhet är en del av ett samlat innovationssystem, bör belysas och understrykas ytterligare i det fortsatta arbetet med utvecklingen av de statliga stödstrukturerna. I den analysen är det viktigt med ett nära samspel mellan Kunskapsmyndigheten och Myndigheten för infrastrukturfrågor.

Kunskapsutbyte och informationsutbyte mellan olika myndigheter som ibland försvåras, bland annat på grund av rådande lagstiftning, kan

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-08-10

förhoppningsvis komma att underlättas framöver när ledning och styrning samlas i en organisation med en helhetssyn.

De fyra myndigheterna kommer alla men på olika sätt att arbeta med folkhälsofrågor. Det är angeläget att det hälsofrämjande och förebyggande perspektivet inte förloras när nya myndigheter byggs upp vars huvuduppgifter är att arbeta med vård och omsorg. Utredaren pekar själv på att det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet behöver få större genomslag i den praktiska vården och omsorgen. Det är därför angeläget att det säkras att den nya myndighetsstrukturen faktiskt leder till att hälsofrämjande och förebyggande får högre prioritet och att relaterat arbete integreras i den dagliga vården och omsorgen. Därför är Stockholms läns landsting positiva till att Kunskapsmyndigheten enligt förslaget får ett "särskilt ansvar för genomförandet av de folkhälsopolitiska målen inom vården och omsorgen." (§4 i deras föreslagna instruktion, sid 44 i utredningen) samt "ett sektorsansvar för genomförandet av de funktionshinderspolitiska målen inom vården och omsorgen" (§3, sid 44 i utredningen).

Stockholms läns landsting vill särskilt betona vikten av att det långsiktiga och förebyggande arbetet som idag bedrivs av Folkhälsoinstitutet inte "tappar tempo" under omställningsperioden till dess att Kunskapsmyndigheten är fullt ut etablerad. Även om Stockholms läns landsting är positiva till att integrera folkhälsofrågorna i Kunskapsmyndigheten är det viktigt att Folkhälsoinstitutets mångåriga arbete och erfarenheter tas tillvara.

Stockholms läns landsting ser stora möjligheter till en utveckling av en mer kunskapsbaserad hälso- och sjukvård i samverkan med staten och landstingen. Därför ser vi positivt på förslaget att staten samordnar sitt kunskapsstöd i *en* myndighet.

Myndigheten för välfärdsstrategi

Utredningen föreslår en myndighet som följer den övergripande utvecklingen av hälsa, funktionshindersfrågor, vård och omsorg. Förslaget i slutbetänkandet innebär att myndigheten för välfärdsstrategi ansvarar för att ta fram underlag med utgångspunkt från hälso- och välfärdssektorns tillstånd och utmaningar.

Stockholms läns landsting menar att en myndighet som är helt inriktad på långsiktiga strategiska vård- och omsorgsfrågor kan hjälpa framtidens politiker och medborgare att fatta kloka beslut. Samtidigt bör myndighetens uppdrag tydligt definieras och diskuteras. Det föreslagna

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-08-10

ordet välfärdsstrategi i myndighetens namn kan lätt föra tankarna till en mycket bred samhällsuppgift. Detta jämfört med en myndighet för utveckling av folkhälsan och hälso- och sjukvården som Stockholms läns landsting ser som en potentiellt värdefull partner i framtiden. På några ställen i utredningen används dock namnet Myndigheten för hälsostategi (sid 21 och 199) vilket nog bättre beskriver dess tänkta uppgift än det bredare namnet välfärdsstrategi.

Hjälpmiddelsinstitutet

Funktionshinderproblematikens fokus har varit vård och omsorgsperspektivet. Stockholms läns landsting vill understryka att utredningens förslag kring den fortsatta organisationen av statens stöd till funktionshindrade bör ha ett brett perspektiv som inkluderar frågor om arbetsmarknad, utbildning och boende.

Läkemedelskommittéer

Utredningen föreslår förtydliganden i ansvarsfördelning mellan stat och landsting i och med förslaget att lagen (1996:1157) om Läkemedelskommittéer ska upphävas. Stockholms läns landsting uppskattar det arbete som görs inom Stockholms läns läkemedelskommitté men ser inte att det är lagstiftarens uppdrag att i detalj beskriva hur landstingen ska organisera sig. Det är också viktigt att läkemedel ses som en del av hela hälso- och sjukvården och inte styrs i ett separat regelverk skilt från övriga hälso- och sjukvården. Stockholms läns landsting tillstyrker därför förslaget.

Avslutningsvis

Det är mycket viktigt att skapa effektiva beslutsvägar inom myndigheterna och mellan myndigheterna och andra aktörer inom sektorn. Det bör vara prioriterat att alla de områden som ska inspekteras och som ska få kunskapsstöd verkligen får det. På samma sätt är det av vikt att de myndigheter som ska ta fram rekommendationer och riktlinjer ges förutsättningar att få dessa väl avstämde med huvudmännen genom ett utvecklat samråd och samarbete. Allmänheten måste kunna lita på att riktlinjer och rekommendationer från myndigheterna bygger på den senaste kunskapen.

Stockholms läns landsting anser också i enlighet med utredningen att det är viktigt med tydliga ansvarsgränserna mellan landsting och kommun som uppdragsgivare i förhållande till staten. En ökad styrning från statens sida, som de föreslagna förändringarna eventuellt kan leda till, bör ske utifrån de övergripande målen för hälso- och sjukvården att verka för god och jämlik

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2012-08-10

vård och hälsa för alla i samhället. Det är viktigt att landstingen har möjlighet att anpassa hälso- och sjukvården efter lokala förutsättningar, såsom befolkningsstruktur, sjuklighetsmönster och ekonomi. Tilliten för hälso- och sjukvården får inte undergrävas genom att beslut inom hälso- och sjukvården fattas allt längre bort från medborgarens och patientens vardag.

Catarina Andersson Forsman
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Henrik Almkvist
Avdelningschef